

PROJECTE EDUCATIU D'ESTIU PER L'EXPOSICIÓ:

Empremtes gràfiques

Neus Colet, Alicia Gallego, Rosa Permanyer, Pilar Masip i Judit Gil

MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY

JULIOL 2021

Judith Méndez Moreno
Universitat de Barcelona
Treball de final de màster
Dra. Rosa Creixell

ÍNDEX

Presentació
Empremtes de dones
Les artistes
Objectius
Programació
Fitxa tècnica
Descripció de les activitats
Exposició

PRESENTACIÓ

Aquest projecte educatiu s'emmarca dins l'exposició anomenada "Empremtes gràfiques", situada a la planta baixa del Museu Arxiu Tomàs Balvey. La sala és dedicada a les exposicions de caire temporal, on sovint s'hi mostren els i les artistes locals contemporànies. La seva voluntat gira entorn a dues branques: el descobriment i aprenentatge dels llenguatges artístics de la nostre contemporaneïtat i la comunicació visitant-artista. Una comunicació que també s'ha traslladat a les aules, sent un important recurs pedagògic per a les escoles del territori i d'altres dins l'àrea metropolitana tant a nivell infantil com universitari.

L'exposició per la qual proposem aquest projecte es troba vigent durant els mesos d'estiu (de l'11 de juny al 12 de setembre), i és per això que no emmarquem la proposta pedagògica dins un currículum escolar específic, sinó que es projecta com a taller d'estiu. Per tant, el motiu de ser d'aquest projecte pedagògic neix a partir de l'ànim de mantenir el nexa d'unió entre el museu i els i les infants del poble també durant els mesos no escolars. Això ens permet no haver de cenyir-nos a unes necessitats escolars concretes i, per tant, se'ns obra la possibilitat d'idear les activitats d'una manera més autònoma i creativa.

EMPREMTES DE DONES

Empremtes de dones és un col·lectiu d'artistes nascut amb la voluntat de reunir un grup de dones artistes residents a Catalunya que s'expressen mitjançant la disciplina del gravat. La iniciativa la va dur a terme l'artista gravadora Alicia Gallego, i les artistes que s'hi han unit son Neus Colet, Rosa Permanyer i Pilar Masip. El fet de teixir aquesta xarxa entre elles va ocasionar que poguessin intercanviar no només maneres de fer alhora de compartir diferents tècniques gráfico-plàstiques, sinó que també les va conduir a reflexionar sobre la situació d'aquesta disciplina en l'actualitat. **Consideren que el gravat és un llenguatge actiu i vital, una disciplina molt heterogènia tant a nivell visual com en la manera de ser aplicada. Aquest conjunt multifacètic ocasiona que encara tingui una gran vigència en el camp artístic contemporani.**

El seu ànim de treballar en col·lectiu les ha dut a realitzar propostes a altres països. Han tingut un fort vincle amb les artistes argentines degut a que una de les integrants, Alicia Gallego, és nascuda allà. Això les va dur a plantejar una sèrie de col·laboracions i exposicions amb dones gravadores d'aquest país. Des del 2009 han pogut mostrar el seu treball en diferents espais com el Casal de Vallromanes, el Centre d'Art de Cortxeres Borrell, el Centro Cultural Paseo del Buen Pastor, el Museo Provincial de Bellas Artes Timoteo E. Navarro, el Centre d'Exposicions Repentigny al Québec, a l'institut Cervantes de Toulouse o la Galeria Ronda de Barcelona.

LES ARTISTES

Alicia Gallego

L'Alicia és nascuda a Buenos Aires l'any 1966, i porta residint a Barcelona des del 1992. Doctora en Belles Arts per la Universitat de Barcelona, està especialitzada en la tècnica del gravat. Ha participat tant en exposicions col·lectives com individuals, la majoria d'elles realitzades en el seu país natal. Ella va ser la que va dur la iniciativa de crear el col·lectiu Emprems de dones, ja que a Argentina el fet de treballar en grup és una tendència molt generalitzada. **El llenguatge que més utilitza és la tècnica més antiga del gravat: la xilografia.** La mateixa artista esmenta que, en una era on el suport digital és el centre de tot, el seu esperit romàntic – o rebel – li diu que treballi amb aquesta tècnica. Per ella, buidar la superfície amb la gúbia genera uns contrastos que dialoguen sobre el fons texturat. Sol treballar amb formes corbes que, un cop traspassades al paper, creen un missatge expressiu i contundent. Recentment ha incorporat la representació d'animals dins la seva obra com els peixos o ocells. Aquests dialoguen amb les deixalles que generem els éssers humans, tot provocant la contaminació dels seus entorns naturals com els boscos o el mar.

LES ARTISTES

NEUS COLET

La Neus és una artista catalana nascuda a Barcelona l'any 1963. Llicenciada en Belles Arts en l'especialitat d'Escultura per la Universitat de Barcelona. L'any 2000 es va especialitzar en gravat a l'Escola d'Arts i Oficis de la Diputació de Barcelona. Treballa ambdós llenguatges tot combinant les dues disciplines. **El metall, el paper, el ferro, la petita escala, el joc, elements seriat, relleus de temples clàssics, l'austeritat, la precisió...** totes aquestes qüestions són les que determinen l'esperit de les obres de la Neus Colet. Les seves creacions solen combinar els blancs, grisos i negres, les marques d'aigua i el paper fet a mà.

La seva participació en exposicions ha estat a nivell col·lectiu, individual i fires. La majoria de mostres han tingut lloc dins el territori català, tot i que també ha exposat a Madrid, Saragossa i Angers. Amb el col·lectiu *Empremtes de dones* ha exposat també a Eivissa, Alacant, Sant Miguel de Tucuman o Buenos Aires, entre altres.

LES ARTISTES

PILAR MASIP

La Pilar és una artista nascuda a Barcelona l'any 1951. Va realitzar estudis de pintura, escultura i gravat a l'Escola Massana. Des de l'any 2001 imparteix classes de gravat al seu taller. També forma part de la direcció i coordinació de l'Associació Cultural Besllum. **La seva creativitat s'expandeix per diferents repertoris de tècniques: collage, xilografia, gravat en sec, tècniques japoneses... La natura és una qüestió que es troba present en totes les seves obres i és que el seu interès rau en descobrir noves maneres d'entendre el paisatge.** Tal i com diu l'artista Antoni Ibáñez: "En l'obra de l'artista s'hi aprecia: la seva sensibilitat cromàtica i compositiva i es fa patent em força la sensibilitat creativa de l'autora. Pau, equilibri i reconciliació amb la natura."

Una de les temàtiques recurrents en l'artista és el bosc. Li interessa aquest espai poderós i fràgil que en ocasions pot patir incendis tot provocant que les escorces dels arbres adoptin formes recargolades i curioses.

A banda de la seva participació en exposicions col·lectives i individuals, cal destacar que té obra permanent a la Biblioteca de La Roca del Vallès, el Garraf i Olèrdola, al Museu d'Arqueologia de Catalunya i a l'Ajuntament de Vallromanes.

LES ARTISTES

ROSA PERMANYER

Artista nascuda a Sant Feliu de Codines l'any 1955. Graduada en Arts i Oficis en l'especialitat d'interiorisme. La seva formació artística pel que fa el gravat ha estat en diversos tallers especialitzats i a l'Escola Eina de Barcelona. Fundadora i professora del Taller d'Art Municipal Hugué de Caldes de Montbui des del 1980, imparteix classes tant per a nens com per adults. És professora de cursos monogràfics de gravat i estampació al Cercle Artístic de Sant Lluc de Barcelona i col·labora de manera esporàdica amb la UAB.

Li interessen els procediments del gravat no tòxic, tot experimentant amb vies d'aproximació a fórmules més respectuoses amb el medi ambient. L'ús del color dins la seva obra és d'alta importància, tenint una fixació pels colors turqueses i els vermells. L'arquitectura urbana, la figura humana o el paisatge seran temàtiques recurrents en la seva obra.

LES ARTISTES

JUDIT GIL

Artista nascuda a Barcelona l'any 1973. Llicenciada en Belles Arts per la Universitat de Barcelona, va especialitzar-se en art teràpia a l'Institut National d'Expression, Création d'Art et Thérapie de París. El 2005 va descobrir el món del gravat sent, des de llavors, motiu de les seves investigacions i obres. Participa com a artista convidada a l'exposició "Empremtes gràfiques" ja que, a banda de treballar amb el gravat, és resident a Cardedeu.

La seva manera d'entendre l'art és com a eina de descobriment, transformació i regeneració. Sent el procés creatiu un ritual íntim i espiritual, que evoca una memòria personal i col·lectiva. Treballa amb el collage (digital, en paper o pintura) els teixits, WINEPRESS, entre altres.

Des de fa més de 20 anys la Judit compagina la docència artística amb la creació al seu taller, situat a Sant Antoni de Vilamajor. Té obra gràfica al fons d'art del Premi de Gravat el Caliu, a la unitat gràfica de la Biblioteca de Catalunya i en diverses col·leccions d'art particulars. Ha participat en algunes fires com UTOPIA MARKETS (2017), Arts Libri-Feria del libro d'Arts Santa Mònica (2014-2011).

OBJECTIUS

El projecte es planteja a partir de quatre objectius principals els quals s'han tingut en compte alhora d'idear els tallers i activitats. Es tracta d'establir un nexa d'unió entre els valors que es volen comunicar per part del museu i allò que poden aprendre a partir de l'exposició "Empremtes gràfiques". Els objectius son:

Acostar el món de les tècniques grafico-plàstiques als nens i nenes.

Fomentar l'observació de l'entorn natural i arquitectònic de Cardedeu.

Posar en valor la importància del procés creatiu a l'hora de realitzar una obra artística.

Elaboració d'una obra pròpia i l'exposició d'aquesta dins el museu.

PROGRAMACIÓ

DIA 1: Benvingud@s!

5 de juliol al jardí del MATBC de 10h a 13h

DIA 2: Un passeig per la natura

7 de juliol al jardí del MATBC + itinerari guiat de 10h a 13h

DIA 3: Itinerari arquitectònic

9 de juliol al jardí del MATBC + itinerari guiat de 10h a 13h

DIA 4: Pluja d'idees: què és un esbòs?

12 de juliol al jardí del MATBC de 10h a 13h

DIA 5: Fem d'artistes!

14 de juliol al jardí del MATBC de 10h a 13h

DIA 6: Exposició

16 de juliol a l'aula didàctica del MATBC de 17h a 19h

FITXA TÈCNICA

Nombre d'infants

Tenint en compte els aforaments actuals del MATBC, el taller no podrà tenir més de 15 infants.

Edat a la que s'adeqüa

Les activitats estan pensades per a nens i nenes del cicle mitjà de primària (8-10), considerant que és la franja d'edat infantil més freqüent al museu.

Materials

La majoria de materials necessaris aniran a càrrec del MATBC i seran d'un sol ús. Tot i així, i com a mesura de seguretat, els nens i nenes hauran de dur un estoig propi amb llapis de fusta, retoladors, goma, maquineta...

No estarà permès compartir el material, serà d'ús individual.

Ubicació

La majoria d'activitats es duran a terme al jardí del museu, exceptuant els dos itineraris pel poble i l'exposició final.

Descripció de les activitats

DIA 1. BENVINGUD@S!

La primera sessió del programa l'hem anomenat "Benvingud@es!" fruit del caràcter introductor que tindran les activitats. En primer lloc, es començarà mitjançant **diferents dinàmiques de joc** per fer les presentacions. La intenció principal és crear un clima de comoditat i confiança entre ells i elles per tal que es puguin expressar lliurement tant a nivell personal com artístic.

La segona activitat serà una **visita guiada i comentada per l'exposició "Empremtes gràfiques"**. Es considera favorable introduir la mostra el primer dia per a que els nens i nenes es familiaritzin amb les obres i les diferents tècniques gràfico-plàstiques. La manera d'explorar l'exposició serà mitjançant una visita guiada - seguint el guió del MATBC - tot adaptant-la al públic infantil.

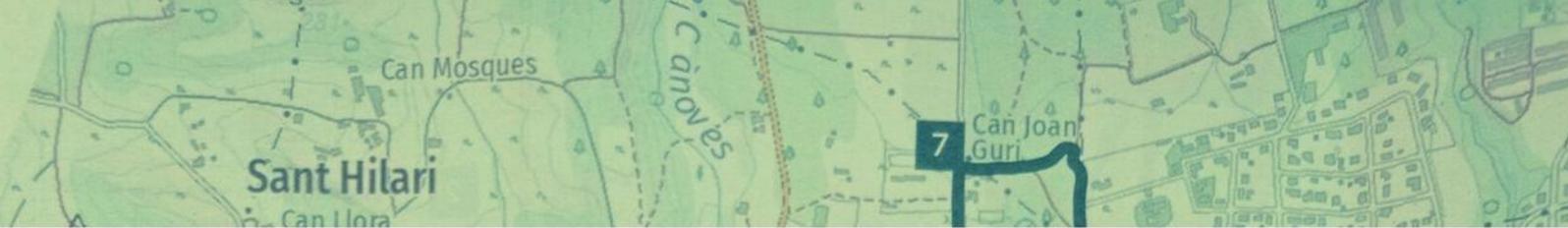
Per acabar la primera sessió es realitzarà una **activitat tertuliana** amb preguntes com:

Què vol dir ser un artista?

Com li venen les idees?

Quan ens podem sentir inspirades?

Es pretindrà tocar totes aquelles qüestions relacionades amb el món de l'art que puguin ser d'interès, a banda de totes les preguntes que puguin sorgir per part dels i les infants.

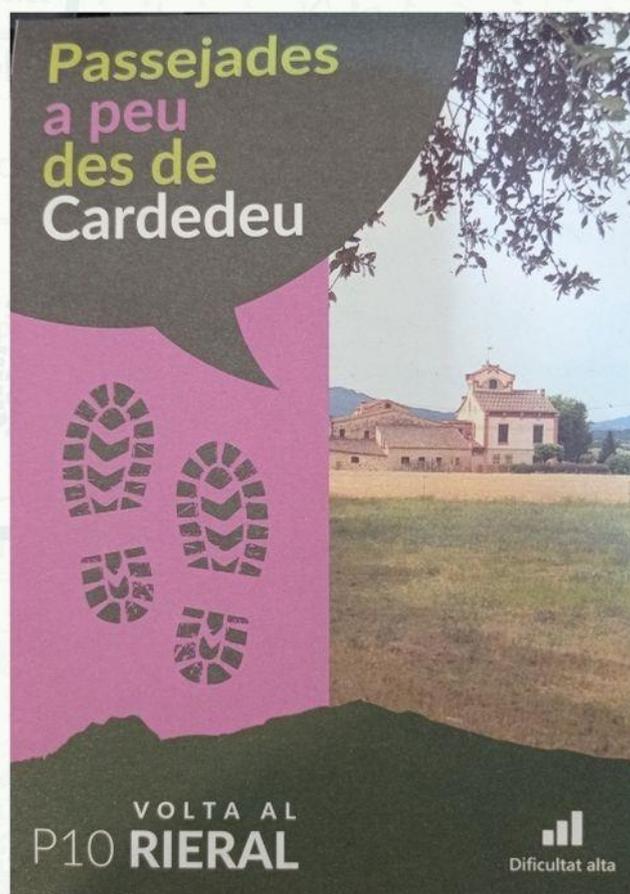
Descripció de les activitats

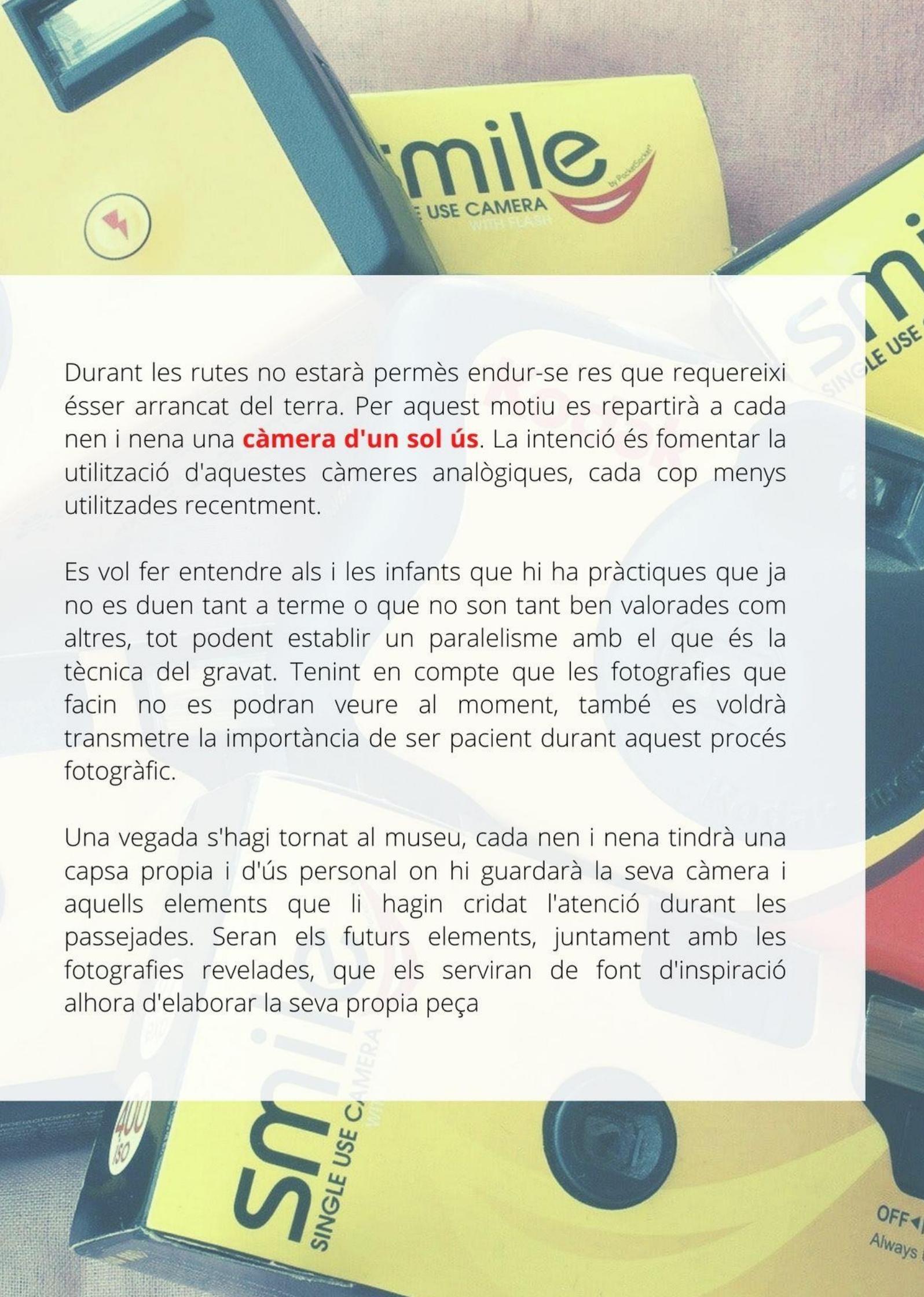
DIA 2. UN PASSEIG PER LA NATURA

La major part del segon dia tindrà lloc fora del museu. Primrerament es realitzarà una petita introducció del que es farà al jardí i, seguidament, s'iniciarà l'itinerari corresponent pels voltants del poble de Cardedeu. Es tracta d'una vila situada a prop del Montseny, fent que tigi un entorn natural extens, La ruta que es durà a terme és l'anomenada Volta al Rieral. Es seguirà l'itinerari traçat en els tríptics de passejades elaborats per l'Ajuntament: **P10. Volta al Rieral.**

Degut al possible clima calurós, es buscarà una esplanada ombrejada per esmorzar, refrescar-se i dur a terme l'activitat. Se'ls condivarà a explorar els voltants pròxims tot buscant flors, herbes, pedres, minerals, elements de tot tipus que els pugui cridar l'atenció. Serà important que els nens i nenes busquin allò que els pugui interpelar.

Es considera oportuna aquesta sortida a l'entorn natural ja que és una temàtica latent i activa en les artistes col·lectiu *Empremtes de dones* i en Judit Gil.

Durant les rutes no estarà permès endur-se res que requereixi ésser arrancat del terra. Per aquest motiu es repartirà a cada nen i nena una **càmera d'un sol ús**. La intenció és fomentar la utilització d'aquestes càmeres analògiques, cada cop menys utilitzades recentment.

Es vol fer entendre als i les infants que hi ha pràctiques que ja no es duen tant a terme o que no són tant ben valorades com altres, tot podent establir un paralelisme amb el que és la tècnica del gravat. Tenint en compte que les fotografies que facin no es podran veure al moment, també es voldrà transmetre la importància de ser pacient durant aquest procés fotogràfic.

Una vegada s'hagi tornat al museu, cada nen i nena tindrà una capsa pròpia i d'ús personal on hi guardarà la seva càmera i aquells elements que li hagin cridat l'atenció durant les passejades. Seran els futurs elements, juntament amb les fotografies revelades, que els serviran de font d'inspiració alhora d'elaborar la seva pròpia peça

Descripció de les activitats

DIA 3. ITINERARI ARQUITECTÒNIC

El tercer dia del taller també tindrà lloc a l'exterior del museu, sent pel centre del poble. A partir de les visites guiades que s'efectuen des del museu com la **"Ruta Raspall"** o **"Modernisme: mirem-lo al detall"** s'elaborarà un guió adequat les edats dels i les infants. La intenció d'aquest itinerari és fer notar la importància de l'observació i els diferents materials arquitectònics com **l'estuc, els esgrafiats modernistes, el cop de fuet, les volutes noucentistes...**

S'animarà a fer ús de les càmeres fotogràfiques tot recordant que tenen un número de fotografies limitat, cosa que fa que sigui important retratar només allò que els i les interpel·li. També es fomentarà l'ús del seu quadern de dibuix per pintar allò que considerin. El ritme de la ruta el marcaran els nens i nenes tot depenent dels seus interessos.

Una vegada acabat l'itinerari i abans d'arribar al museu, es duran les càmeres d'un sol ús a la botiga **FotoClic**. Serà el moment on se'ls farà entendre que cal esperar a que es dugui a terme el procés de revelatge per a poder-les veure. Es considera important anar a la botiga amb els nens i nenes per tal que puguin veure tot el procés.

Descripció de les activitats

DIA 4. PLUJA D'IDEES: QUÈ ÉS UN ESBÓS?

La quarta sessió es durà a terme al jardí del museu, tot prenent un experimental i meditatiu. A partir de tres activitats es voldrà fomentar el la creativitat amb la intenció de preparar-los i preparar-les pel dia de la creació de la peça. **Es posarà en comú tot allò après, s'aprendrà a fer un esbós, dibuixos preparatoris, la monotipia...**

En primer lloc es repartiran les fotografies revelades. Serà el moment on descobriran si les fotografies han sortit bé, si estaven enfocades, si han sortit cremades... Caldrà recolzar a aquells o aquelles que no hagin tingut bons resultats. Durant el visionat de les fotografies es recomana posar música relaxant - o bé sons de la naturalesa - per a que cadascú connecti amb les seves fotos. **Es considera important que la sessió prengui un caràcter meditatiu i relaxant ja que d'aquesta manera es podrà transmetre el valor de la tranquil·litat i concentració quan estem buscant inspiració.**

La següent activitat serà pròpiament l'esmentada pluja d'idees. Si el clima ho permet, els dinamitzadors o dinamitzadores duran regadores plenes d'aigua per ruixar els caps els nens i nenes d'una manera que resulti agradable, mantenint el clima de relaxació. La intenció és recrear la pluja amb l'aigua de les regadores, mullar els seus caps on hi han de néixer les idees i també combatre el possible clima calurós. Es compararà aquest fet amb regar les plantes, tot fent florir les nostres idees. No es voldrà crear, en cap moment, una ambientació alternada. **Tot haurà d'anar en consonància amb aquest espai meditatiu.**

Seguidament es proposarà una altre activitat tot repartint el seu quadern de notes i els seus llapis de colors. Alguns i algunes hi hauran escrit, altres potser dibuixat, la intenció és que a partir del quadern i de les fotografies puguin elaborar els esbossos.

Els i les ajudarem a realitzar la pluja d'idees a partir d'una fitxa orientativa que hauran de respondre. Les preguntes podrien ser semblants a les següents:

Què has après durant aquests dies?

Quins elements de la passejada natural et van agradar més? Dibuixa'ls!

I de les formes de l'arquitectura, què et va agradar? Ho dibuixes?

Si haguessis de dibuixar el soroll que feia el bosc durant la passejada, com seria?

I el soroll de la gent asseguda a les terrasses del centre?

Amb aquest tipus de preguntes es vol fomentar el dibuix figuratiu i abstracte. No tot el que sentim ho podem plasmar a partir de la mimesis de la realitat, i és que el cant d'un ocell pot resultar complex de dibuixar. És per això que es voldrà deixar temps i espai a cada infant per a que desenvolupi les seves idees. L'activitat es durà a terme al jardí del museu,

Caldrà recordar a les famílies que els i les infants duguin colors. Podran ser des de llapis de fusta, a pastels, retoladors, aquarel·les, etc.

Descripció de les activitats

DIA 5. FEM D'ARTISTES!

Fem d'artistes serà l'última sessió abans de l'exposició final. Tindrà lloc al jardí del museu i serà el moment on les i els infants crearan la seva peça.

Hi ha moltes maneres d'elaborar una peça mitjançant la tècnica del gravat, algunes més senzilles d'altres més complexes. És per això que es proposa la que es considera que podria funcionar millor: **la monotípia**.

Tenint en compte que a Cardedeu hi ha diverses escoles de dibuix i pintura, s'aconsella posar-se en contacte amb professores com en Jordi Aligué o l'Eva Arrizabalaga, expertes en tècniques gràfico-plàstiques. Ambdues han estat col·laboradores del MATBC realitzant tallers i, actualment, l'Eva té programat un taller de gravat per a adults durant mes de juliol. .

QUÈ ÉS LA MONOTIPIA?

La monotipia és una tècnica grafico-plàstica que consisteix en estampar per contacte la imatge pintada o dibuixada en un suport rígid quan la pintura encara està fresca. La matriu preferiblement no hauria de ser porosa i pot ser pintada amb pintura a l'oli, tinta aquosa, grassa o cautxú.

La intenció és que els nens i nenes experimentin durant el procés creatiu. Una vegada tenen la imatge estampada, podran seguir creant la composició tot enganxant retalls de les seves propies fotografies, pintant amb allò recollit de la natura, enganxar-hi fulles, dibuixant... Els materials com el fulls de paper, el suport, la pintura i els pinzells aniran a càrrec del museu. Les famílies hauran de dur l'estoig personal i se les animarà a dur elements que puguin fer servir durant l'estampació com **raspalls de dents, el suro de les ampolles de vi, forquilles, petxines**, etcètera.

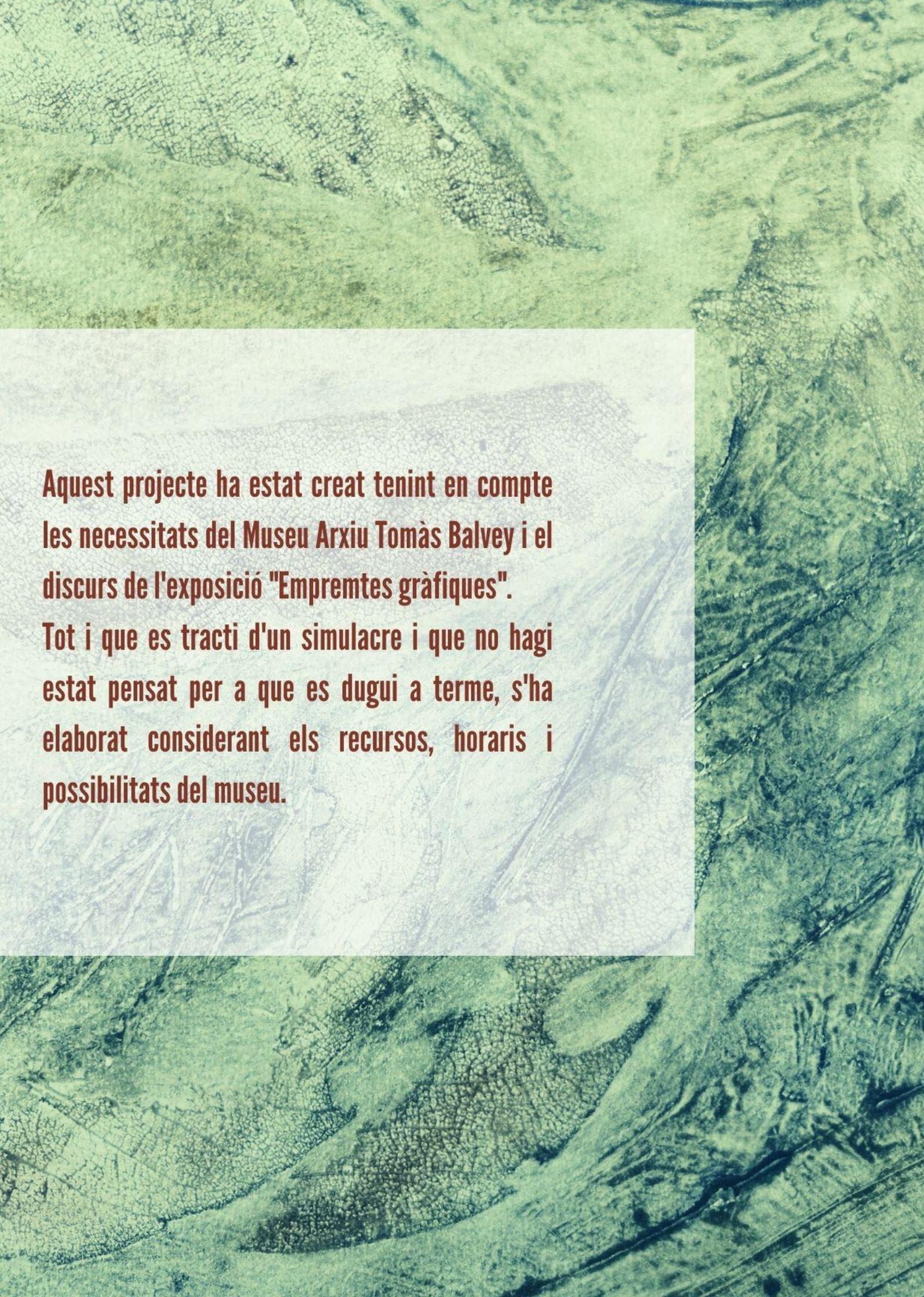
Un dels motius pels quals s'aconsella la monotipia és perquè no son necessaris estris punxants com, per exemple, les gúbies.

EXPOSICIÓ

Aquesta darrera activitat es durà a terme a l'aula didàctica de la tercera planta del museu. És una sala de 41,41m² utilitzada per a tallers, activitats o exposicions temporals. Actualment no hi cap exposició programada pel mes de juliol, així que es podria utilitzar. Es reservaria l'aula per realitzar la mostra durant la tarda del dissabte dia 16 de juliol. La inauguració tindrà lloc a les 17h, però els nens i nenes seran citades a les 16h. D'aquesta manera podran assistir al procés de muntatge de la seva propia exposició. **Escolliran on col·loquen el seu gravat i elaboraran la seva propia cartel·la a mà amb el seu nom (propi o artístic) i el títol de la obra. També podran exposar aquells objectes que han utilitzat com les fotografies o bé elements diversos.** L'exposició pretén establir un diàleg amb "Empremtes gràfiques" tot mostrant l'obra gràfica dels i les infants i els estris que han fet servir, tal i com fan també les artistes de l'exposició tot exhibint els llibres d'artista, esbossos amb tinta xina o els suports. En ambdues exposicions es voldrà donar importància a allò artesanal, als processos, els esbossos. Mostrar no només la peça sinó també com hi has arribat.

Un cop muntada la mostra, es rebrà a les famílies. La cloenda es farà a les 18:30 tot desmuntant l'exposició per a que els nens i nenes puguin endur-se els seus gravats de record.

Aquest projecte ha estat creat tenint en compte les necessitats del Museu Arxiu Tomàs Balvey i el discurs de l'exposició "Empremtes gràfiques".

Tot i que es tracti d'un simulacre i que no hagi estat pensat per a que es dugui a terme, s'ha elaborat considerant els recursos, horaris i possibilitats del museu.